

зареєстрованих у сесійній залі) і двічі не змогли повернутися до голосування за нього. Основну ідею змін, які не були прийняті, запропонував міністр внутрішніх справ Арсен Аваков, а саме деталізації «Закону Савченко» та непоширення цього закону на тих, хто скоїв тяжкі злочини або особливо тяжкі злочини. Я вважаю, ці зміни могли б покращити становище, але, на жаль, цю думку не розділили народні депутати Верховної Ради України.

Отже, так званий «Закон Савченко» не відповідає умовам які склалися в сучасній Україні, не відповідає загально правовим принципам, призводить до значної суспільної шкоди, тобто є таким законом, що має бути скасований.

Список бібліографічних посилань

1. Асланов С. Р. Невизнані квазідержавні утворення як фактор етнополітичної нестабільності в Україні. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2015. Вип. 1 (75). С. 207–216.

2. Про внесення зміни до Кримінального кодексу України щодо удосконалення порядку зарахування судом строку попереднього ув'язнення у строк покарання: закон України від 26.11.2015 № 838-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 2. Ст. 18.

Одержано 10.05.2017

УДК 343.915(477)

Дмитро Вікторович РЕДЬКО,

курсант 3 курсу факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків

Науковий керівник: **Шевчук Тетяна Анатоліївна,**

кандидат юридичних наук, викладач кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків

СУБ'ЕКТИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ У СВІТЛІ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

Окреслено основні питання стосовно актуальності запровадження в Україні ювенальної юстиції. Наголошено на виключній ролі специфічних суб'єктів протидії злочинності неповнолітніх у здійсненні найбільш дієвих та ефективних попереджувальних заходів.

Ключові слова: протидія злочинності неповнолітніх, суб'єкти протидії злочинності, ювенальна юстиція, ювенальний слідчий.

На сьогоднішній день неповнолітні в Україні є найбільш кримінально враженою категорією населення. Це являє собою злободенну проблему, яка, нажаль, не втрачає своєї актуальності, а навпаки, має загрозливу тенденцію до зростання, про що категорично свідчить ріст всіх показників даного виду злочинності.

Безумовно, цьому в значній мірі сприяють кризові явища в різних сферах суспільного життя, які викликають нагальну необхідність забезпечення соціального захисту дітей, а особливо в разі виникнення у них конфлікту із законом. Нажаль, діючи в нашому суспільстві система правосуддя має відверто каральний характер. Тому перехід до реабілітаційно-виховного, відновного правосуддя є основним завданням ювенальної юстиції з метою забезпечення прав і законних інтересів неповнолітніх та сімей, в яких вони виховуються.

Ювенальна юстиція – це система державних і муніципальних, судових, правоохоронних органів, освітніх і виховних установ, правозахисних і громадських організацій, що на основі права та медико-соціальних і психолого-педагогічних методик здійснюють попередження правопорушень дітей та проти дітей, правосуддя щодо дітей, захист їхніх прав, свобод та інтересів, а також ресоціалізацію дітей [1, с. 15].

На нашу думку основною метою ювенальної юстиції виступає захист прав свобод, та інтересів неповнолітніх, забезпечення мінімальних негативних наслідків їх залучення до кримінального провадження та профілактика злочинності серед них.

В даному аспекті розгляд проблеми щодо захисту прав неповнолітніх в різних сферах суспільних відносин, (в тому числі і кримінальних) призводить до висновку про наявність специфічного об'єкту захисту – прав осіб, які не мають життєвого досвіду, в силу природних причин не можуть в повному обсязі розуміти суспільне значення своїх дій та їх наслідків. А це в свою чергу вимагає інших підходів до вирішення проблем цієї соціальної групи, до пошуків засобів впливу, розрахованих на майбутню перспективу подальшого розвитку цих осіб як повноцінних і законослухняних громадян суспільства.

Тому ювенальна юстиція повинна охоплювати не тільки судову юрисдикцію, а все судочинство в цілому на різних його етапах, тобто являти собою комплекс публічних установ, які об'єднані загальним предметом і метою діяльності.

В цьому контексті важливим є чітке визначення кола осіб, тобто суб'єктів, які зобов'язані здійснювати діяльність, передбачену діючим законодавством з протидії злочинності неповнолітніх. При цьому слід зауважити, що основними ознаками суб'єкта протидії злочинності є: а) правовий обов'язок виконувати ті чи інші функції в сфері протидії злочинності і б) реальна можливість це робити [2, с. 11].

Суб'єкти ювенальної юстиції утворюють систему органів та організацій, діяльність яких забезпечує реалізацію основних прав неповнолітніх та охорону цих прав. В соціологічному плані це суспільство, колективи, індивіди, в соціально – політичному плані – це держава, державні органи, громадські організації, громадяни. Тому на нашу думку ототожнення ювенальної юстиції з ювенальним судом, що є точкою зору деяких науковців, не є достатньо обґрунтованою. Саме розгалужена, цілеспрямована система ювенальної юстиції, до якої входять не тільки суди, а й інші державні і громадські інституції повинна бути дієвою, мобільною, взаємопов'язаною та взаємообумовленою загальною метою – захист прав неповнолітніх.

Процес реформування Українського законодавства по впровадженню європейських правових стандартів по правам дитини, а також належного виконання Україною міжнародних зобов'язань, зокрема положень Конвенції ООН про права дитини, Мінімальних стандартних правил Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила), Керівних принципів запобігання злочинності серед неповнолітніх Організації Об'єднаних Націй (Ер-Ріядські керівні принципи) та інших, які мають на меті створення такої системи [3].

Міжнародна спільнота висловлює думку, що для того, щоб країна відповідала сучасним вимогам по забезпеченню прав дитини, необхідна певна спеціалізована система органів ювенальної юстиції, яка б виступала важливим інститутом в сфері захисту прав дитини.

Аналізуючи національне законодавство щодо створення системи органів ювенальної юстиції, слід зауважити, що законодавство з питань ювенальної юстиції реформується, а підтвердженням цього може бути прийняття низки законів, що стосуються переходу від карального правосуддя щодо неповнолітніх до відновного. Зокрема, за останні роки досить успішно виконувалася державна програма соціальної профілактики і попередження асоціальної поведінки неповнолітніх на основі законів України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на період до 2016 року», «Про судоустрій і статус суддів», Указу Президента України «Про Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх», розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні». Крім того, виключне значення має новий Кримінальний процесуальний кодекс України, який містить окрему главу 38 «Кримінальне провадження щодо неповнолітніх», що фактично є першим реальним практичним кроком законодавця до ювенальної юстиції [4, с. 143].

Відповідно до Указу Президента України від 24.05.2011 року «Про Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні», одним із основних заходів розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні є забезпечення під час здійснення дізнання, досудового слідства та правосуддя щодо неповнолітніх, які вчинили правопорушення, дотримання їх прав з урахуванням вікових, соціально-психологічних, психофізичних та інших особливостей їх розвитку [5].

З метою виконання даних заходів, як на нашу думку, існує необхідність створення інституту ювенальних слідчих, тобто службової особи, яка уповноважена проводити досудове розслідування щодо неповнолітнього, яка володіє необхідними знаннями про особливості проведення досудового розслідування, криміналістичними тактиками та методиками, порядком та правилами проведення слідчо (розшукових) дій при участі неповнолітнього враховуючи при цьому його фізіологічні, психологічні та соціальні особливості.

Створення інституту ювенальних слідчих зумовлено значною кількістю особливостей проведення досудового розслідування щодо неповнолітніх, котрі на нашу думку можливо поділити на дві групи, а саме це процесуальні, та психофізіологічні.

Таким чином, підводячи підсумок викладеному слід зазначити, що впровадження ювенальної юстиції в Україні з відповідним специфічним колом суб'єктів цієї діяльності буде значним прогресивним кроком в справі протидії злочинності неповнолітніх. Це максимально наблизить нашу державу до європейських стандартів, а крім того визначить нові більш ефективні шляхи до зниження росту дитячої злочинності і підвищення відповідальності держави та суспільства за виховання дітей.

Список бібліографічних посилань

1. Крестовська Н. М. Міфи про ювенальну юстицію. Віче. 2010. № 8. С. 15–17.
2. Бандурка А. М., Давыденко Л. М. Противодействие преступности: война терминов, понятие, общая характеристика. *Право і Безпека*. 2004. М. 3, № 3. С. 9–14.
3. Мінімальні стандартні правила ООН щодо адміністрування ювенальної юстиції (Пекінські правила) // Збірник міжнародних документів та нормативно-правових актів України з питань соціально-правового захисту дітей. Київ: Логос, 2001. Ч. 1. 595 с.
4. Шевчук Т. А. Питання впровадження ювенальної юстиції в Україні. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2016. № 3 (14). С. 142–150.
5. Про Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні: указ Президента України від 24.05.2011 № 597/2011 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/597/2011> (дата звернення: 05.05.2017).

Одержано 10.05.2017

